

PROJEKT

**Miejski program działań na rzecz rehabilitacji zawodowej
i społecznej oraz przestrzegania praw osób z
niepełnosprawnościami na lata 2021-2025**

WSTĘP

Niepełnosprawność jest jednym z głównych problemów współczesnego świata. Do grona osób z niepełnosprawnościami można zaliczyć osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

Przyczyny niepełnosprawności są bardzo złożone. Za główne należy uznać: zagrożenia chorobami cywilizacyjnymi, słabość systemu promocji zdrowia i opieki medycznej, trudne warunki pracy, zagrożenia komunikacyjne, słaby przepływ informacji, niską świadomość zdrowotną społeczeństwa.

Specyfika potrzeb i oczekiwań osób z niepełnosprawnościami wymaga inicjowania i realizowania wielu działań, które chronią te osoby przed bezradnością, stwarzają im warunki do rozwoju, motywują do aktywności urzeczywistniając zasadę wyrównywania szans i integracji osób z niepełnosprawnościami ze społeczeństwem.

Biorąc pod uwagę powyższe oraz realizując obowiązek wynikający z art. 35a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573) Miasto Białystok opracowało „Miejski program działań na rzecz rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz przestrzegania praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021 – 2025”. Niniejszy Program jest kontynuacją i rozwinięciem podjętych wcześniej przez Miasto inicjatyw w ramach „Miejskiego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i przestrzegania praw osób niepełnosprawnych na lata 2016-2020”.

Program skierowany jest do niepełnosprawnych mieszkańców Białegostoku oraz ich opiekunów i określa kierunki polityki społecznej Miasta w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej oraz przestrzegania praw osób z niepełnosprawnościami. Ma on na celu zminimalizowanie skutków niepełnosprawności, zaktywizowanie osób z niepełnosprawnościami oraz stworzenie im optymalnych warunków do uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym. Program ma charakter otwarty. Z uwagi na zmieniające się warunki, potrzeby i oczekiwania osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów dopuszcza się możliwość wprowadzenia zmian w zakresie nowych obszarów działań.

I. DIAGNOZA ZJAWISKA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W BIAŁYMSTOKU

Osoby z niepełnosprawnościami nie są objęte bieżącą charakterystyką, stąd też nie jest możliwe precyzyjne ustalenie liczby takich osób w powiązaniu z cechami demograficznymi.

Ostatnie pełne dane pochodzą z „Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań” według stanu na 2011 rok (ilustruje je tabela nr 1 i tabela nr 2). Wówczas liczba mieszkańców Białegostoku wynosiła 249 298 osób.

Zgodnie z Bankiem Danych Lokalnych Urzędu Statystycznego w Białymstoku wg. stanu na dzień 31.12.2011 r. w Białymstoku zamieszkiwało 33.597 osób z niepełnosprawnościami (biologiczną i prawną), w tym 24 413 osób niepełnosprawnych prawnie.

Tabela nr 1*: Osoby niepełnosprawne prawnie wg. płci:

płeć	liczba osób
kobiety	12642
mężczyźni	11772
Łącznie	24413

Źródło: Bank Danych Lokalnych Urząd Statystyczny w Białymstoku

Tabela nr 2*: Osoby z niepełnosprawnościami wg. wieku i stopnia niepełnosprawności:

przedział wiekowy	stopień niepełnosprawności	liczba osób
w wieku przedprodukcyjnym	osoby z niepełnosprawnościami razem	1175
	osoby niepełnosprawne prawnie	886
	w tym osoby:	
	- z orzeczonym znacznym stopniem niepełnosprawności	36
	- z orzeczonym umiarkowanym stopniem niepełnosprawności	17
	- z orzeczonym lekkim stopniem niepełnosprawności	18
	- o stopniu niepełnosprawności nieustalonym	108
w wieku produkcyjnym	- w wieku 0-15 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności	707
	osoby z niepełnosprawnościami razem	14819
	osoby niepełnosprawne prawnie razem	11645
	w tym osoby:	
	- z orzeczonym znacznym stopniem niepełnosprawności	2115
	- z orzeczonym umiarkowanym stopniem niepełnosprawności	4362
	- z orzeczonym lekkim stopniem niepełnosprawności	4772

	- o stopniu niepełnosprawności nieustalonym	397
w wieku poprodukcyjnym	osoby z niepełnosprawnościami razem	17603
	osoby niepełnosprawne prawnie razem	11882
	w tym osoby:	
	- z orzeczoną znacznym stopniem niepełnosprawności	4605
	- z orzeczoną umiarkowanym stopniem niepełnosprawności	4543
	- z orzeczoną lekkim stopniem niepełnosprawności	2589
	- o stopniu niepełnosprawności nieustalonym	146
Łącznie		33 597

Źródło: Bank Danych Lokalnych Urząd Statystyczny w Białymstoku

*zgodnie z informacją GUS, w związku z zastosowaniem dokładnych wag (skorygowanych lub skalibrowanych) przy uogólnieniu wyników badania reprezentacyjnego z NSP 2011, w prezentowanych tablicach mogą wystąpić drobne rozbieżności w sumowaniu danych na wyższe poziomy agregacji.

W związku z brakiem aktualnych danych statystycznych ilustrujących problem niepełnosprawności wśród mieszkańców Białegostoku należy stwierdzić, iż obecnie zjawisko niepełnosprawności w Mieście można zobrazować jedynie na podstawie danych Miejskiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Białymstoku, który zasięgiem swego działania obejmuje Miasto Białystok oraz powiat białostocki i moniecki. Dane posiadane przez Zespół pozwalają jedynie na szacunkowe określenie tendencji zjawiska niepełnosprawności istniejącego w Mieście.

Informacje statystyczne uzyskane z Miejskiego Zespołu pozwalają stwierdzić, iż w okresie od 2018 r. do 2020 r. ilość wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności utrzymywała się na zbliżonym poziomie (szczegółowe zestawienie ilustruje tabela nr 3 i tabela nr 4).

Tabela nr 3 : Osoby z niepełnosprawnościami poniżej 16 r.ż.:

Rok	Ilość wydanych orzeczeń	Płeć osób orzeczonych	
		kobieta	mężczyzna
2018	1269	426	843
2019	1266	450	816
2020	1286	431	855

Źródło: Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Białymstoku

Tabela nr 4 : Osoby z niepełnosprawnościami powyżej 16 r.ż. wg. stopnia niepełnosprawności

Rok	Stopień niepełnosprawności			Płeć osób orzeczonych		Liczba wydanych orzeczeń
	znaczny	umiarkowany	lekki	kobieta	mężczyzna	
2018	1744	3517	2339	3913	3687	7600
2019	1953	3455	2320	4199	3529	7728
2020	1705	3428	2180	3933	3380	7313

Źródło: Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Białymstoku

Dominującą przyczyną niepełnosprawności orzeczonych przez Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności mieszkańców Białegostoku w wieku powyżej 16 r.ż. stanowiły choroby narządu ruchu, schorzenia psychiczne, choroby neurologiczne oraz układu oddechowego i krążenia.

W stosunku do dzieci do 16 r.ż. dominującą przyczyną niepełnosprawności były całościowe zaburzenia rozwojowe, schorzenia neurologiczne, oraz inne schorzenia, w tym: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, choroby układu krwiotwórczego i inne.

Tabela nr 5 : Osoby z niepełnosprawnościami wg. przyczyny niepełnosprawności

Rok	Przyczyna niepełnosprawności	Wiek/liczba orzeczeń	
		poniżej 16 r.ż.	powyżej 16 r.ż.
2018	01-U	18	37
	02-P	20	1353
	03-L	99	314
	04-O	43	200
	05-R	54	2273
	06-E	56	85
	07-S	153	1052
	08-T	27	254
	09-M	30	544
	10-N	171	1055
	11-I	191	374
	12-C	407	59
Łącznie		1269	7600
2019	01-U	37	43
	02-P	15	1274
	03-L	119	382

	04-O	40	176
	05-R	67	2407
	06-E	47	76
	07-S	133	1034
	08-T	23	280
	09-M	28	691
	10-N	127	915
	11-I	180	376
	12-C	450	74
Łącznie		1266	7728
2020	01-U	41	72
	02-P	26	1284
	03-L	116	374
	04-O	47	177
	05-R	59	2445
	06-E	67	104
	07-S	119	936
	08-T	21	278
	09-M	28	529
	10-N	122	770
	11-I	144	258
	12-C	496	86
Łącznie		1286	7313

Źródło: Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Białymstoku

Należy ponadto stwierdzić, iż ok. 73% orzekanych osób były to osoby nieaktywne zawodowo (ilustruje to tabela nr 6).

Tabela nr 6 : Osoby z niepełnosprawnościami wg. aktywności zawodowej

Rok	Aktywność zawodowa		Łącznie
	TAK	NIE	
2018	2048	5552	7600
2019	2010	5718	7728
2020	1971	5342	7313

Źródło: Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Białymstoku

Analiza danych statystycznych uzyskanych z Miejskiego Zespołu pozwala ponadto stwierdzić, iż ponad 36% osób składających wnioski o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności w latach 2018-2020 deklarowała, iż celem jego złożenia i uzyskania orzeczenia jest „uzyskanie odpowiedniego zatrudnienia”. Duża część osób wskazywała również na: konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (20%), uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego (16%) oraz możliwości korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji tj. korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych (16 %). W latach 2018-2019 liczba składanych wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności utrzymywała się na tym podobnym poziomie (9600-9800). Z uwagi na stan epidemii liczba złożonych wniosków w roku 2020 spadła do 8700 .

Osoby z niepełnosprawnościami stanowią również duży odsetek osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białymstoku. Według stanu na dzień 31.12.2019 r. w PUP zarejestrowane były 883 osoby z niepełnosprawnościami mieszkające w Białymstoku, co stanowiło 12,48 % ogółu zarejestrowanych. Spośród w/w osób z niepełnosprawnościami – 98 to osoby poszukujące pracy, zaś 785 to osoby bezrobotne. Na dzień 30.06.2020 r. zaś zarejestrowanych było 871 osób z niepełnosprawnościami (co stanowiło 10,30 % ogółu zarejestrowanych). W niniejszej grupie znalazło się 115 osób poszukujących pracy i 756 osób bezrobotnych (przedmiotowe dane ilustruje tabela nr 7).

Tabela nr 7: Osoby z niepełnosprawnościami zarejestrowane w PUP w Białymstoku wg. stopnia niepełnosprawności

Stopień niepełnosprawności	stan na 31.12.2019 r.		stan na 30.06.2020 r.	
	liczba osób poszukujących pracy	liczba osób bezrobotnych	liczba osób poszukujących pracy	liczba osób bezrobotnych
lekki	17	641	26	613
umiarkowany	57	138	61	138
znaczny	24	6	28	5
Łącznie	98	785	115	756

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku

Z posiadanych danych wynika ponadto, iż dominującą grupą były osoby z niepełnosprawnością z lekkim oraz umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Największy odsetek wśród osób z niepełnosprawnościami stanowiły osoby z chorobami narządu ruchu, zaburzeniami psychicznymi oraz chorobami narządu wzroku. (tabela nr 8).

Tabela nr 8: Osoby z niepełnosprawnościami zarejestrowane w PUP w Białymstoku wg. rodzaju schorzenia

Rodzaj schorzenia	stan na 31.12.2019 r.		stan na 30.06.2020 r.	
	osoby poszukujące pracy	osoby bezrobotne	osoby poszukujące pracy	osoby bezrobotne
Upośledzenie umysłowe	12	25	16	28
Choroby psychiczne	21	119	24	120
Zaburzenia głosu, mowy, choroby słuchu	5	34	3	33
Całościowe zaburzenia rozwoju	1	1	1	3
Choroby narządu wzroku	21	92	24	98
Upośledzenie narządu ruchu	12	255	14	236
Epilepsja	1	29	2	31
Choroby układu oddechowego i krążenia	5	71	6	62
Choroby układu pokarmowego	0	14	2	13
Choroby układu moczowo-płciowego	0	21	1	17
Choroby neurologiczne	7	53	9	43
inne	13	71	13	72
Łącznie	98	785	115	756

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku

Z analizy struktury wiekowej zarejestrowanych w PUP osób z niepełnosprawnościami poszukujących pracy Białostoczan wynika zaś, iż dominującą grupę stanowiły osoby w wieku

35-44 lata oraz w przedziale 25-34 i 45-54 lata. Spośród osób bezrobotnych zaś dominującą grupę stanowiły osoby w przedziale wiekowym 45-54 lat (tabela nr 9 i tabela nr 10).

Tabela nr 9 : Osoby z niepełnosprawnościami zarejestrowane w PUP w Białymstoku wg. wieku (stan na 31.12.2019 r.)

Wiek w latach	stan na 31.12.2019 r.	
	osoby poszukujące pracy	osoby bezrobotne
18-24	1	23
25-34	14	65
35-44	38	158
45-54	18	207
55-59	14	177
60 i powyżej	13	155
Łącznie	98	785

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku

Tabela nr 10: Osoby z niepełnosprawnościami zarejestrowane w PUP w Białymstoku wg. wieku (stan na 30.06.2020 r.)

Wiek w latach	stan na 30.06.2020 r.	
	osoby poszukujące pracy	osoby bezrobotne
18-24	2	20
25-34	8	72
35-44	45	155
45-54	24	197
55-59	16	175
60 i powyżej	20	137
Łącznie	115	756

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku

Analiza poziomu wykształcenia wśród zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białymstoku osób z niepełnosprawnościami poszukujących pracy pozwala stwierdzić, iż dominującą grupę stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym. Spośród osób bezrobotnych dominującą grupę stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym. Najmniejszą grupę stanowiły osoby w wykształceniu średnim ogólnokształcącym.

Tabela nr 11: Osoby z niepełnosprawnościami zarejestrowane w PUP w Białymstoku wg. poziomu wykształcenia

Poziom wykształcenia	stan na 31.12.2019 r.		stan na 30.06.2020 r.	
	osoby poszukujące pracy	osoby bezrobotne	osoby poszukujące pracy	osoby bezrobotne
wyższe	16	79	18	85
policealne i średnie zawodowe	16	167	16	153
średnie ogólnokształcące	7	80	13	68
zasadnicze zawodowe	21	245	26	231
gimnazjalne	38	214	42	219
Łącznie	98	785	115	756

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku

Biorąc pod uwagę, iż duża liczna osób z niepełnosprawnościami to osoby nieaktywne zawodowo, Miasto Białystok oraz Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku wydrukując otrzymane z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Warszawie środki finansowe podejmują działania celem włączenia tej grupy mieszkańców Miasta do aktywnego życia zawodowego.

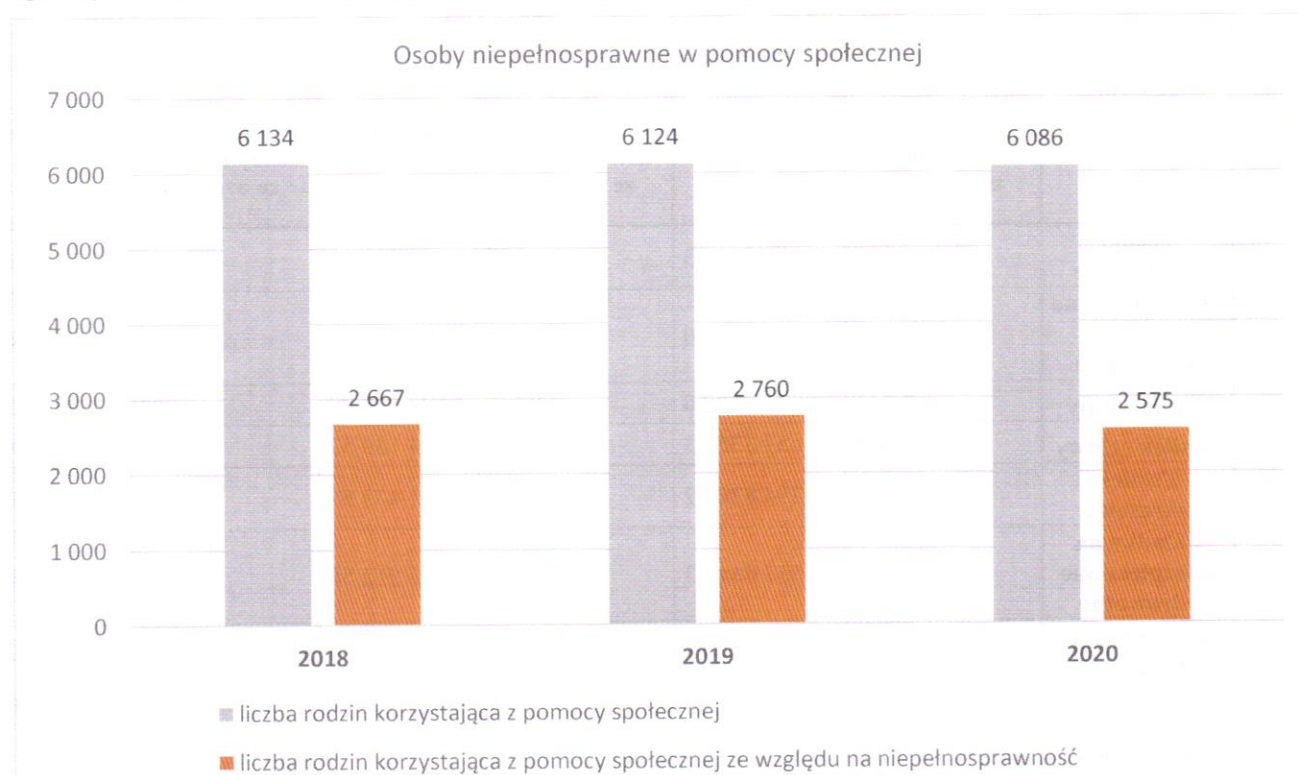
Tabela nr 12: Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych finansowanych ze środków PFRON przyznanych Miastu Białystok wg. algorytmu

Rok	2018	2019	2020
zwrot pracodawcom kosztów wyposażenia stanowiska pracy osobie niepełnosprawnej	1 008 365	1 140 000	938 000
przyznawanie osobom niepełnosprawnym jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo działalności w formie spółdzielni socjalnej	160 000	193 900	225 500
finansowanie kosztów szkolenia i przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych	12 249	14303	0
dofinansowanie do oprocentowania 50% odsetek od kredytu bankowego zaciągniętego przez osoby niepełnosprawne na rozpoczęcie działalności gospodarczej	6 000	4 466	2 717
dokonywanie zwrotu kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy	2 502	0	0

Źródło: Departament Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku

Dużą popularnością cieszy się możliwość uzyskania przez pracodawców zwrotu kosztów wyposażenia stanowiska pracy osobie z niepełnosprawnością. Rokrocznie wzrasta ilość pracodawców zainteresowanych tą formą pomocy publicznej. Podobnie wygląda sytuacja jeśli chodzi o zainteresowanie osób z niepełnosprawnościami rozpoczęciem działalności gospodarczej.

Niepełnosprawność jest również jedynym z najczęściej występujących powodów trudnej sytuacji życiowej mieszkańców Białegostoku o niskim kryterium dochodowym kwalifikującym do świadczeń z pomocy społecznej. Z analizy danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku wynika, że liczba rodzin dotkniętych niepełnosprawnością uprawniona do korzystania z zasobów pomocy społecznej utrzymuje się na zbliżonym poziomie. W 2018 r. liczba rodzin z problemem niepełnosprawności stanowiła ponad 43% ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Największą część wypłacanych osobom z niepełnosprawnościami świadczeń z pomocy społecznej stanowią zasiłki stałe. Mimo spadku w roku 2020, w którym wydano na ten cel 5 597 621,00 zł w stosunku do roku 2019, w którym kwota wypłaconych świadczeń wynosiła 7 570 416,99 zł. W ostatnich latach, na zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, blisko 1 900 osób z niepełnosprawnościami otrzymało zasiłek celowy. Równie

duża liczba osób z niepełnosprawnościami (prawie 1900 osób) korzysta z pomocy w zakresie dożywiania. Na rzecz osób z niepełnosprawnościami świadczone są również usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, zarówno w miejscu zamieszkania osób z niepełnosprawnościami, jak i przebywających w ośrodkach wsparcia.

Rodzaj, forma i rozmiar przyznawanych świadczeń (poza świadczeniami obligatoryjnymi) uzależnione są od indywidualnej sytuacji osoby z niepełnosprawnością lub jej rodziny, okoliczności uzasadniających potrzebę udzielenia pomocy, liczby osób i rodzin potrzebujących wsparcia oraz od możliwości finansowych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku.

Tabela nr 13: Wykaz świadczeń z pomocy społecznej przyznanych osobom niepełnosprawnym

Rodzaj świadczenia	2018 rok		2019 rok		2020 rok	
	Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających ze wsparcia	Kwota w zł	Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających ze wsparcia	Kwota w zł	Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających ze wsparcia	Kwota w zł
Usługi opiekuńcze	304	2 535 765,23	328	2 728 577,29	303	3 116 568,00
Specjalistyczne usługi opiekuńcze	10	100 560,00	10	133 224,00	10	155 344,00
Zasilek stały	1 441	7 321 212,50	1 376	7 570 416,99	999	5 597 621,00
Zasilek celowy	1 865	1 657 335,23	2 002	2 24 139,52	1 235	1 461 092,00
Zasilek okresowy	1 431	2 394 820,82	1 057	801 433,55	949	1 198 032,00
Składka na ubezpieczenie zdrowotne	1 177	537 444,43	1 125	566 812,58	555	232 787,00
Zapewnienie posiłku i pomoc w zakresie dożywiania	1 861	1 114 351,50	2064	1 588 348,70	1 418	1 175 010,00

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Oprócz pomocy w formie pieniężnej osobom z niepełnosprawnościami zamieszkującym na terenie miasta Białegostoku w zależności od potrzeb świadczy się specjalistyczne porady prawne, psychologiczne, rodzinne oraz socjalne m.in. o przysługujących im ulgach i uprawnieniach, w tym o dostępnych formach rehabilitacji i pomocy społecznej oraz o funkcjonujących na terenie miasta organizacjach pozarządowych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami i możliwości ubiegania się o różnorodne formy wsparcia.

Działania pracowników socjalnych mają na celu zapobieganie pogarszania się kondycji fizycznej i psychicznej osób z niepełnosprawnościami, ich integrację ze społeczeństwem i wyrównywanie szans we wszystkich dziedzinach życia społecznego i zawodowego. Jest to możliwe dzięki współpracy wielu środowisk działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz organizacji pozarządowych.

Tabela nr 14: Wykaz działań skierowanych do osób niepełnosprawnych w ramach pracy socjalnej

LP Opis pracy socjalnej		Liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono pomocy w formie pracy socjalnej		
		2018	2019	2020
1	Wskazanie możliwości wystąpienia do Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w celu uzyskania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności	582	533	567
1.1	Efekt: zgłosił/a się do Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności	469	415	434
1.2	Efekt: uzyskał/a stopień niepełnosprawności	397	356	377
1.3	Efekt: przyznano zasiłek stały	215	356	240
2	Pomoc w rozpoczęciu leczenia psychiatrycznego	40	28	24
2.1	Efekt: podjął/ęła leczenie psychiatryczne	37	23	18
3	Wystąpienie z wnioskiem o przymusowe leczenie psychiatryczne	10	13	17
3.1	Efekt: sądowe skierowanie na leczenie psychiatryczne	3	8	5
4	Pomoc w uzyskaniu świadczenia rentowego lub emerytalnego	158	131	136
4.1	Efekt: uzyskał/a rentę lub emeryturę	128	111	106

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Osoby z niepełnosprawnościami znajdujące się w sytuacjach kryzysowych objęte są wsparciem Ośrodka Interwencji Kryzysowej, w którym otrzymują w zależności od potrzeb

pomoc doraźną i terapeutyczną (również w miejscu zamieszkania), poradnictwo psychologiczne, rodzinne, prawne, socjalne, pedagogiczne, a także schronienie w hostelu. W Ośrodku prowadzone są: grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy, grupy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc, grupa socjoterapeutyczna dla dzieci, połączona ze wsparciem udzielanym rodzicom dzieci, warsztaty „Szkoła dla Rodziców”, terapia par.

Tabela nr 15: Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystająca z pomocy Ośrodka Interwencji Kryzysowej w latach 2018-2020

Lata	2018	2019	2020
Liczba osób niepełnosprawnych	57	56	5

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Tabela nr 16: Liczba kobiet z niepełnosprawnościami korzystająca ze schronienia w hostelu Ośrodka Interwencji Kryzysowej w latach 2018-2020

Lata	2018	2019	2020
Liczba kobiet niepełnosprawnych	5	2	2

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej wspierane są przez asystentów Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku. Niepełnosprawni członkowie rodzin objętych wsparciem asystenta mogą liczyć na pomoc asystenta w przezwyciężaniu trudności dnia codziennego, rozwiązywaniu problemów wychowawczych, socjalnych, psychologicznych oraz w dążeniu do realizacji wyznaczonych celów. Asystent rodziny jest przyjacielem, doradcą, odnajduje mocne strony i motywuje do podejmowania działań. Działania asystentów rodziny w latach 2018 - 2020 skierowane na osoby z niepełnosprawnościami obejmowały m.in.: informowanie i kierowanie na kursy zawodowe, motywowanie do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, pomoc w nawiązaniu kontaktu z lekarzami i z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami, kierowanie dzieci do świetlic socjoterapeutycznych, wskazywanie przedszkoli integracyjnych, informowanie o możliwości uzyskania pomocy asystenta osoby niepełnosprawnej, informowanie o możliwości korzystania z bezpłatnych porad psychologa, prawnika, motywowanie do wyrobienia Karty Dużej Rodziny.

Tabela nr 17: Liczba osób z niepełnosprawnościami w rodzinach objętych wsparciem asystenta

Rok	2018	2019	2020
Liczba dorosłych osób niepełnosprawnych	71	71	59
Liczba dzieci niepełnosprawnych	44	45	38

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz z ustawą o pomocy społecznej rodzinom zastępczym, w których umieszczono dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz osobom legitymującym się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności będącym w procesie usamodzielnienia przysługują różnego rodzaju świadczenia (pieniężne i niepieniężne). Rodzaj świadczeń pieniężnych wraz z liczbą osób uprawnionych, które skorzystały ze świadczeń przedstawiają tabele nr 18 i nr 19. Do form niepieniężnych należy pomoc na zagospodarowanie (pomoc rzeczowa) oraz pobyt w mieszkaniu chronionym.

Tabela nr 18: Świadczenia pieniężne przyznawane rodzinom zastępczym w latach 2018 - 2020

Rok			2018	2019	2020
Rodzaj świadczenia	świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej	Kwota	314 315, 39	351 826, 06	346 478, 96
		Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających ze świadczenia	36	39	34
	dodatek na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka niepełnosprawnego w rodzinie zastępczej	Kwota	73 114, 14	76 806, 84	76 871, 86
		Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających ze świadczenia	35	35	33
	świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka - jednorazowo	Kwota	4 500,00	3 000,00	1 500,00
		Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających ze świadczenia	3	2	1
	dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka	Kwota	6 226,25	2 155,00	2 260,77
		Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających ze świadczenia	12	5	5
	świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	Kwota	2 500,00	0,00	2 555,56
		Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających ze świadczenia	2	0	3
	środki finansowe na utrzymanie lokalu rodziny zastępczej	Kwota	4 403,87	5 270,68	5 951,45
		Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających ze świadczenia	3	2	3

	świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu	Kwota	3 375,56	1 583,33	1 000,00
		Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających ze świadczenia	3	1	1
	Pokrycie innych niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka	Kwota	1 625,00	1 250,00	0,00
		Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających ze świadczenia	1	1	0

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Tabela nr 19: Wykaz osób z niepełnosprawnościami będących w procesie usamodzielnienia, które skorzystały w latach 2018 – 2020 z niżej wymienionych form wsparcia:

Osoby usamodzielniane na podstawie ustawy o pomocy społecznej						
	liczba osób	pomoc na kontynuowanie nauki	liczba osób	pomoc na usamodzielnianych	liczba osób	pomoc na zagospodarowanie
2018	3	10 442,70	0	0,00	0	0,00
2019	3	7 080,43	0	0,00	0	0,00
2020	1	5 817,90	0	0,00	0	0,00
Osoby usamodzielniane na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej						
2018	3	18 020,00	0	0,00	2	6 308,00
2019	3	12 308,40	3	12 144,00	5	15 770,00
2020	3	11 572,00	1	1 735,00	0	0,00

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Rodziny zastępcze opiekujące się dziećmi posiadającymi orzeczenie o niepełnosprawności, oprócz w/w pomocy finansowej otrzymują wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, poradnictwo socjalne, wsparcie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, szkolenia podnoszące kwalifikacje i zapobiegające wypaleniu zawodowemu rodziców zastępczych, pomoc wolontariuszy.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku realizuje zadania z zakresu ustawy o świadczeniach rodzinnych, na podstawie której przyznawane są m.in. zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka z niepełnosprawnością. Osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 r. w związku z wygaśnięciem z mocy prawa decyzji przyznającej prawo do świadczenia

pielęgnacyjnego, zgodnie z ustawą o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, przyznawany jest zasiłek dla opiekuna. Wskazane świadczenia przyznawane są osobom sprawującym opiekę nad osobą z niepełnosprawnością.

Tabela nr 20: Rodzaj wypłaconych na rzecz osób z niepełnosprawnościami świadczeń opiekuńczych w latach 2018 – 2020

Lp.	Rodzaj wypłacanych świadczeń	ZREALIZOWANE WYPŁATY					
		2018		2019		2020	
		liczba osób	kwota	liczba osób	kwota	liczba osób	kwota
1.	Kształcenie i rehabilitacja dziecka niepełnosprawnego - dodatek do zasiłku rodzinnego	870	1 142 231,00	927	1 127 290,86	860	1 050 382,05
2.	Zasiłek pielęgnacyjny	5 570	10 622 680,00	5 890	13 035 889,42	5768	14 938 361,46
3.	Świadczenie pielęgnacyjne	835	14 819 409,00	977	18 152 781,15	1025	24 135 995,97
4.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	245	1 549 844,00	205	1 649 408,50	176	1 180 769,60
5.	Zasiłek dla opiekuna	120	760 422,00	84	689 224,80	78	503 916,30
6.	Składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe opłacane za osoby sprawujące opiekę nad osobą niepełnosprawną	808	3 181 226,00	902	3 866 042,91	944	4 943 005,44
7.	Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby sprawujące opiekę nad osobą niepełnosprawną	466	419 900,00	560	660 085,52	577	840 224,76

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Na terenie miasta Białegostoku funkcjonują dwa domy pomocy społecznej zapewniające całodobową opiekę osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność mają trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego i wymagają pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. Dodatkowo, Miasto Białystok w ramach otwartego konkursu ofert dofinansowuje Zgromadzeniu Sióstr Franciszkanek od Cierpiących w Warszawie prowadzenie Domu Pomocy Społecznej Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek od Cierpiących w Białymstoku. W 2020 r. wszystkie osoby umieszczone w domach pomocy społecznej legitymowały się orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności lub o zaliczeniu do jednej z grup inwalidzkich.

Tabela nr 21: Domy Pomocy Społecznej

Nazwa domu	Rodzaj schorzeń i dysfunkcji	Liczba miejsc	w tym dla osób niepełnosprawnych
Dom Pomocy Społecznej przy ul. Świerkowej 9	Osoby przewlekłe somatycznie chore	188	188
Dom Pomocy Społecznej przy ul. Baranowickiej 203 Filia w Bobrowej	Osoby niepełnosprawne intelektualnie (do 18 r.ż.)	102	102
	Osoby niepełnosprawne intelektualnie (pow. 18 r.ż.)	168	168
	Osoby przewlekłe psychicznie chore (pow. 18 r.ż.)	36	36
Dom Pomocy Społecznej Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek od Cierpiących ul. Proletariacka 8	Osoby niepełnosprawne, przewlekłe chore i w podeszłym wieku	25	25
Razem:		519	519

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku, Departament Spraw Społecznych UM w Białymstoku

Oferowana liczba miejsc w domach pomocy społecznej nie zabezpiecza potrzeb mieszkańców Białegostoku. W związku z ogromnym zainteresowaniem tą formą pomocy mieszkańcy miasta umieszczani są w domach pomocy społecznej na terenie innych powiatów.

W ostatnich latach w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Białymstoku zauważa się wzrost niepełnosprawnych świadczeniobiorców korzystających ze świadczeń finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Największe potrzeby w zakresie rehabilitacji społecznej zgłaszane przez niepełnosprawnych mieszkańców Białegostoku dotyczą dofinansowania zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych (tabela nr 22 i nr 23).

Tabela nr 22: Realizacja dofinansowania ze środków PFRON zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze			
Lata:	2018	2019	2020
Liczba złożonych wniosków	1800	2489	1990
Liczba zrealizowanych wniosków	1732	2437	1849
Stopień realizacji	96%	98%	93%
Środki PFRON (budżet)	1 021 628,86	1 559 160,05	1 814 181,82
Wyplacone dofinansowanie	1 021 616,70	1 559 134,24	1 813 903,58

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Tabela nr 23: Realizacja dofinansowania ze środków PFRON uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych

Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych			
Lata:	2018	2019	2020
Liczba złożonych wniosków	924	947	923
Liczba zrealizowanych wniosków	491	497	332
Stopień realizacji	53%	53%	36%
Środki PFRON (budżet)	820 000	730 000	564 943
Wypłacone dofinansowanie	818 445,50	726 854	502 969

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Tendencję wzrostową odnotowano także jeśli chodzi o potrzeby osób z niepełnosprawnościami w zakresie dofinansowania likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych (tabela nr 24) natomiast brak jest zainteresowania ze strony osób z niepełnosprawnościami dofinansowaniem usług tłumacza języka migowego lub tłumacza -przewodnika (tabela nr 25).

Tabela nr 24: Realizacja dofinansowania ze środków PFRON likwidacji barier funkcjonalnych

Dofinansowanie barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych			
Lata:	2018	2019	2020
Liczba złożonych wniosków	118	151	181
Liczba zrealizowanych wniosków	96	122	142
Stopień realizacji	81%	81%	88%
Środki PFRON (budżet)	279 606,14	284 282,95	613 150,18
Wypłacone dofinansowanie	279 606,01	284 136,59	589 068,48

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Tabela nr 25: Realizacja dofinansowania ze środków PFRON usług tłumacza języka migowego lub tłumacza - przewodnika

Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika			
Lata:	2018	2019	2020
Liczba złożonych wniosków	0	0	0
Liczba zrealizowanych wniosków	0	0	0
Stopień realizacji	-	-	-
Środki PFRON (budżet)	0	0	0

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Ze środków PFRON dofinansowywane są również koszty działalności warsztatów terapii zajęciowej. Na terenie Białegostoku funkcjonują 4 warsztaty terapii zajęciowej (tabela nr 26), gdzie obecnie rehabilitacji poddawanych jest 117 osób z niepełnosprawnościami. Znaczna większość uczestników warsztatów terapii zajęciowej to niepełnosprawni z orzeczoną znaczną lub umiarkowaną stopniem niepełnosprawności, głównie z powodu niepełnosprawności intelektualnej, choroby psychicznej i dysfunkcji narządu wzroku.

Tabela nr 26: Wykaz działających na terenie miasta Białegostoku warsztatów terapii zajęciowej

Dane Jednostki prowadzącej warsztat terapii zajęciowej/siedziba warsztatu	Siedziba warsztatu terapii zajęciowej	Rodzaj schorzeń i dysfunkcji uczestników warsztatu terapii zajęciowej	Liczba miejsc w wtz w latach			Liczba osób, które opuściły wtz			Liczba osób, które opuściły wtz ze względu na podjęcie zatrudnienia		
			2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Caritas Archidiecezji Białostockiej ul. Warszawska 32	ul. Knyszyńska 12a	upośledzenie umysłowe i inne przyczyny niepełnosprawności	40	40	40	5	2	3	5	0	2
Fundacja AC ul. Legionowa 14/16 lok. 104	ul. Storczykowa 7	upośledzenie umysłowe schorzenia współistniejące	25	25	25	2	1	0	0	0	0
Stowarzyszenie „My Dla Innych” ul. Antoniuk Fabryczny 34 (do 31.12.2018 Przedsiębiorstwo Wielobranżowe JARD Al. Jana Pawła II 54)	ul. Transportowa 4	choroby psychiczne upośledzenie umysłowe schorzenia współistniejące	30	30	30	6	4	2	2	1	0
Spółdzielnia SNB w Białymstoku ul. Kraszewskiego 26/2	ul. Kraszewskiego 26/2	dysfunkcja narządu wzroku schorzenia współistniejące	22	22	22	1	2	1	1	0	1
Razem:			117	117	117	14	9	6	8	1	3

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 6 maja 2003 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Edukacji (Dz.U. z 2003 r. Nr 98 poz. 895) wyróżnia się następujące rodzaje specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów:

- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym,
- niewidomych i słabowidzących,
- niesłyszących i słabosłyszących,
- przewlekle chorych,
- z niepełnosprawnością ruchową,
- zagrożonych niedostosowaniem społecznym,
- z autyzmem,
- z zaburzeniami sprzężonymi,
- z zaburzeniami zachowania,
- z zagrożeniem uzależnieniami,
- z innymi niewymienionymi specyficznymi trudnościami w uczeniu się,

- zdolnych.

Rozpoznanie specjalnych potrzeb edukacyjnych pozwala na właściwy dobór metod, środków i oddziaływań dydaktyczno – wychowawczych prowadzących do stworzenia optymalnych warunków rozwoju intelektualnego i osobowościowego.

Dzieci z niepełnosprawnością uczące się w szkołach ze swoimi rówieśnikami w większym stopniu rozwijają swoje społeczne i zawodowe umiejętności potrzebne w codziennym życiu i na rynku pracy. Nauka w oddziałach integracyjnych jest nie tylko korzystna dla dzieci z niepełnosprawnością, ale także dla ich pełnosprawnych kolegów. Pozwala im stać się bardziej tolerancyjnymi i zrozumieć, iż osoby z niepełnosprawnościami mają prawo do pełnego uczestnictwa i równości w społeczeństwie. Prawo dziecka z niepełnosprawnością do nauki razem ze swoimi pełnosprawnymi kolegami jest jedną z głównych zasad edukacji. Nie oznacza to jednak, iż bez znaczenia pozostają szkoły specjalne.

Kształcenie specjalne jest integralną częścią systemu oświaty. Jego istotą jest zapewnienie uczniom z niepełnosprawnościami, których możliwości są ograniczone przez czynniki biologiczne, schorzenia zdrowotne, warunków do realizacji obowiązku szkolnego w sposób dostosowany do tempa ich rozwoju, warunków fizycznych, emocjonalnych itp.

Kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież niesłyszącą, słabosłyszącą, niewidzącą, słabowidzącą, z niepełnosprawnością ruchową, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym, z autyzmem oraz z zaburzeniami psychicznymi, która wymaga stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy.

Kształcenie specjalne może być prowadzone w formie nauki w szkołach ogólnodostępnych, szkołach lub oddziałach integracyjnych i szkołach specjalnych.

Jedną z form kształcenia dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły jest indywidualne nauczanie. Dzieciom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu znacznym zapewnia się realizację obowiązku szkolnego w formie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych indywidualnych lub zespołowych, które obejmują m.in. usprawnienia ruchowe i psychoruchowe, wyrabianie orientacji przestrzennej, naukę celowego działania dostosowanego do wieku i możliwości ucznia.

Obowiązkiem gminy jest zapewnienie uczniom z niepełnosprawnościami oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi, których kształcenie odbywa się na podstawie orzeczenia kwalifikacyjnego, bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższej szkoły podstawowej lub ośrodka umożliwiającego realizację obowiązku szkolnego lub zwrot

kosztu przejazdu ucznia i opiekuna środkami komunikacji publicznej, jeżeli dowożenie zapewniają rodzice.

W roku szkolnym 2019/2020 obowiązek szkolny w przedszkolach, szkołach podstawowych i szkołach ponadpodstawowych realizowało 833 uczniów z orzeczoną niepełnosprawnością a w szkole przysposabiającej do pracy naukę pobierało 81 osób z orzeczoną niepełnosprawnością.

Tabela nr 27: Liczba uczniów, oddziałów w szkołach specjalnych w roku szkolnym 2019/2020 (wg. stanu na 30.06.2020 r.)

LP	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Typ oddziału
1	131 (w tym 26 w szkole szpitalnej)	833 (w tym 260 w szkole szpitalnej)	specjalny
2	19	81	Przysposabiający do pracy
Razem	150	914	

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Edukacji UM w Białymstoku

Dla dzieci i młodzieży, która ze względu na niepełnosprawności nie może uczęszczać do szkoły w miejscu zamieszkania prowadzony jest Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy. Pobyt wychowanka w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym może trwać do czasu ukończenia nauki w szkole, nie dłużej jednak, niż do 24 roku życia. Ośrodek prowadzi działalność przez cały rok szkolny jako placówka, w której przewidziane są ferie szkolne. W roku szkolnym 2019/2020 opieką w Ośrodku objętych było 63 wychowanków.

W szkołach podstawowych specjalnych wszyscy uczniowie posiadają orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Część uczniów posiada również orzeczone dodatkowe niepełnosprawności (niepełnosprawności sprzężone). Ponadto grupa uczniów posiada orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na niedostosowanie społeczne, zagrożenie niedostosowaniem społecznym, zagrożenie uzależnieniem oraz zaburzenia zachowania.

W roku szkolnym 2019/2020 w przedszkolach i szkołach funkcjonowało 155 oddziałów integracyjnych. Oddziały integracyjne prowadziło 5 przedszkoli i 7 szkół podstawowych. Ponadto w placówkach ogólnodostępnych funkcjonowały oddziały specjalne: w Przedszkolu Samorządowym Nr 12 „Tęczowym” – 3 oddziały dla 19 dzieci, w tym: z Zespołem Downa, zespołem Retta i innymi zespołami genetycznymi, niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz niepełnosprawnościami sprzężonymi, w Przedszkolu Samorządowym nr 32 z Oddziałami Integracyjnymi „Bajkowe Miasteczko” – 1 oddział specjalny dla 4 dzieci z niepełnosprawnościami, w Szkole Podstawowej Nr 11 z Oddziałami Integracyjnymi im. Kornela Makuszyńskiego – 2 oddziały dla 8 uczniów niesłyszących i 11

oddziałów dla 35 uczniów autystycznych, w tym z zespołem Aspergera oraz w Szkole Podstawowej nr 51 im. Ludwika Zamenhofs 2 oddziały dla 7 uczniów autystycznych w tym z zespołem Aspergera.

Oddziały integracyjne prowadziły dwie szkoły ponadpodstawowe (na poziomie liceum i technikum), natomiast oddziały specjalne Zespół Szkół Nr 16 oraz Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących z Oddziałami Integracyjnymi (na poziomie branżowej szkoły I stopnia oraz technikum).

Tabela nr 28: Liczba oddziałów integracyjnych oraz oddziałów specjalnych w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych; liczba uczniów niepełnosprawnych uczęszczających do tych oddziałów w roku szkolnym 2019/2020.

L.p.	Wyszczególnienie		Rok szkolny 2019/2020	
			Liczba oddziałów	Liczba uczniów niepełnosprawnych
1.	Przedszkola	oddziały integracyjne	31	155
		oddziały specjalne	4	19
2.	Oddziały „0” przy SP	oddziały integracyjne	3	15
3.	Szkoły podstawowe	oddziały integracyjne	99	560
		oddziały specjalne	15	42
4.	Licea ogólnokształcące	oddziały integracyjne	4	75
5.	Zespoły Szkół Zawodowych	oddziały integracyjne	18	326
		oddziały specjalne	17	111
Razem:		oddziały integracyjne	155	1131
		oddziały specjalne	36	172

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Edukacji UM w Białymstoku, na podstawie sprawozdania SIO

Uczniowie z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego pobierało naukę w szkołach podstawowych – 686 i w szkołach ponadpodstawowych – 891, zaś wychowaniem przedszkolnym objętych było 227 wychowanków posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Tabela nr 29 nie uwzględnia uczniów zespołów szkół specjalnych i Specjalnego Ośrodka Szkolno -Wychowawczego.

Tabela nr 29: Uczniowie z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, wg rodzaju niepełnosprawności/niedostosowaniem społecznym w roku szkolnym 2019/2020

Rodzaj niepełnosprawności /niedostosowanie społeczne	Ogółem (kol. 1)			Z kol.1 - w oddziałach								
				Specjalnych			integracyjnych			ogólnodostępnych		
	PS	SP	Szkola ponadpodstawowa	PS	SP	Szkola ponadpodstawowa	PS	SP	Szkola ponadpodstawowa	PS	SP	Szkola ponadpodstawowa
Niewidomi	0	1	0	0	0		0	0		0	1	0
ślabo widzący	4	41	13	0	2	2	3	17	2	1	22	9
Niesłyszący	6	8	0	0	4		6	4		0	0	0
ślabo słyszący	14	30	17	0	3		14	15	5	0	12	12
z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim	8	55	0	0	3		6	26		2	26	0
z niepełnosprawnością intelektualną w st. umiarkowanym lub znacznym	4	34	0	1	4		3	5		0	25	0
przewlekłe choroby	0	0	0	0	0		0	0		0	0	0
z zaburzeniami psychicznymi	0	0	0	0	0		0	0		0	0	0
z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją	109	183	24	4	7		78	117	14	27	59	10
z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	46	355	26	0	43	3	34	210	45	12	102	23
z więcej niż jedną niepełnosprawnością	36	117	12	12	1	5	20	56	5	4	60	2
niedostosowani społecznie	0	0	2	0	0		0	0		0	0	2
zagrożeni niedostosowaniem społecznym	0	13	13	0	0		0	6		0	7	13
zagrożeni uzależnieniem	0	0	0	0	0		0	0		0	0	0
z zaburzeniami zachowania	0	0	0	0	0		0	0		0	0	0
Razem	227	837	107	17	67	10	164	456	71	46	314	71

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Edukacji UM w Białymstoku, na podstawie sprawozdania SIO

W celu zapewnienia właściwej realizacji zaleceń poradni psychologiczno – pedagogicznych określonych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego, a także w celu świadczenia pomocy psychologiczno – pedagogicznej innym potrzebującym jej uczniom, w przedszkolach i szkołach Miasta Białegostoku zatrudnieni są specjaliści.

Szczegółowe zestawienie liczby godzin zrealizowanych z uczniami poszczególnych typów szkół przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 30: Uczniowie korzystający z zajęć specjalistycznych i innych w roku szkolnym 2019/2020

Rodzaj zajęć		Liczba uczniów korzystających z zajęć					
		PS	SP	ZSZ	LO	Szkoły specjalne	Razem
Rewalidacyjne		12	708	156	34	508	1418
Dydaktyczno-wyrównawcze		25	922	83	74	0	1104
Specjalistyczne	korekcyjno-kompensacyjne	218	1048	8	65	0	1339
	logopedyczne	380	851	0	3	555	1789
	socjoterapeutyczne	133	278	0	1	466	878
	inne o charakterze terapeutycznym	480	1070	0	1	466	2017
	specjalistyczne razem	1211	3247	8	70	1487	6023
Warsztaty		0	0	0	0	0	0
Związane z wyborem kierunku kształcenia, planowaniem kształcenia i kariery zawodowej		0	0	0	0	0	0
Ogółem		1248	4877	247	178	1995	8545

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Edukacji UM w Białymstoku, na podstawie sprawozdania SIO

Tabela nr 31: Tygodniowa liczba godzin zajęć specjalistycznych prowadzonych przez poszczególnych specjalistów w roku szkolnym 2019/2020

L.p.	Typ jednostki	Tygodniowa liczba godzin zajęć specjalistycznych prowadzonych przez poszczególnych specjalistów w roku szkolnym 2019/2020:							
		psycholog	logopeda	rehabilitant	pedagog specjalny	muzykoterapeuta	pedagog	terapeuta	ogółem:
1.	Przedszkola samorządowe	98,84	205,59	127,75	190	45,25	65	150,26	882,69
2.	Szkoły podstawowe	465	306,50	2	0	0	1058	64,50	1896
3.	Zespoły Szkół Zawodowych	105	10	0	4	0	343	0	462
4.	Licea ogólnokształcące	110	2	0,50	0	0	395	2	509,50
5.	Szkoły specjalne	125	82	5	145	60	149	77	643
razem:		903,84	606,09	135,25	339	105,25	2010	293,76	4393,19

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Edukacji UM w Białymstoku, na podstawie sprawozdania SIO

W każdej szkole zatrudniony są specjaliści w wymiarze etatów zależnym od liczby uczniów. O zatrudnieniu odpowiedniego specjalisty decyduje dyrektor, w zależności od potrzeb dzieci i młodzieży.

Jedną z form kształcenia dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły jest indywidualne nauczanie / obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne. Zadaniem organu prowadzącego jest przyznanie, na wniosek dyrektora szkoły, której uczeń posiada orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania, bądź

dziecko posiada orzeczenie o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, odpowiedniej liczby godzin.

W roku szkolnym 2019/2020 nauczaniem indywidualnym objętych było 240 uczniów, którym na jego realizację przyznano łącznie 2 541 godzin tygodniowo. Szczegółowe dane dotyczące liczby uczniów i godzin nauczania indywidualnego w poszczególnych typach szkół przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 32: Liczba uczniów i godzin nauczania indywidualnego w poszczególnych typach szkół w roku szkolnym 2019/2020 (stan na 30.06.2020 r.)

L.p.	Typ jednostki	Liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym	Tygodniowa liczba godzin przyznanych na nauczanie indywidualne
1.	Przedszkola samorządowe	0	0
2.	Szkoły podstawowe	103	895
3.	Licea ogólnokształcące	98	1178
4.	Zespoły szkół zawodowych	39	468
	Ogółem:	240	2541

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Edukacji UM w Białymstoku

W przedszkolach i szkołach podstawowych, w tym specjalnych, a także w publicznych i niepublicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradniach specjalistycznych, mogą być tworzone zespoły wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka w celu pobudzania psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka, od chwili wykrycia niepełnosprawności do czasu podjęcia nauki w szkole, prowadzonego bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną. Dyrektorzy przedszkoli, szkół i placówek mogą organizować wczesne wspomaganie rozwoju dziecka w porozumieniu z organem prowadzącym.

W roku szkolnym 2019/2020 wczesnym wspomaganie rozwoju w przedszkolach samorządowych Miasta Białegostoku objętych zostało 59 dzieci. Na realizację zajęć z tymi dziećmi przyznano łącznie 236 godzin miesięcznie. W Zespole Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego Nr 2 wczesnym wspomaganie rozwoju objęte zostało 1 dziecko, z którym specjaliści realizowali 4 godziny zajęć miesięcznie. W Szkole Podstawowej Nr 51 wczesnym wspomaganie rozwoju objętych było 6 dzieci, z którymi specjaliści realizowali 24 godziny zajęć miesięcznie, w Przedszkolu Samorządowym Nr 26 Integracyjnym im. Joanny Strzałkowskiej – Kuczyńskiej w Białymstoku wczesnym wspomaganie rozwoju objętych zostało 22 dzieci, z którymi specjaliści realizowali 88 godzin zajęć miesięcznie, w Przedszkolu Samorządowym Nr 32 z Oddziałami Integracyjnymi „Bajkowe Miasteczko” wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka objętych zostało 18 dzieci, z którymi realizowali 72 godziny miesięcznie i w Przedszkolu Samorządowym Nr 12 „Tęczowe” w Białymstoku wczesnym

wspomaganiem rozwoju dziecka objętych było 12 dzieci, z którymi realizowani 48 godzin zajęć miesięcznie.

Zgodnie z zasadami opisanymi w art. 14a ust. 4 i 17 ust. 3a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) obowiązkiem gminy jest:

- zapewnienie niepełnosprawnym dzieciom pięcioletnim oraz niepełnosprawnym dzieciom objętym wychowaniem przedszkolnym z uwagi na odroczenie realizacji obowiązku szkolnego, bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższego przedszkola, oddziału przedszkolnego przy szkole podstawowej lub innej formy wychowania przedszkolnego;
- zapewnienie uczniom niepełnosprawnym bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższej szkoły podstawowej i gimnazjum, a uczniom z niepełnosprawnością ruchową, upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym - także do najbliższej szkoły ponadgimnazjalnej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 21 roku życia;
- zapewnienie dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim oraz dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi, bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do ośrodka umożliwiającego tym dzieciom i młodzieży realizację rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia.

Jeżeli dowożenie i opiekę zapewniają rodzice, opiekunowie lub opiekunowie prawni, obowiązkiem gminy jest zwrot kosztów przejazdu wyżej wymienionych dzieci i młodzieży oraz ich opiekuna do przedszkola, szkoły lub ośrodka, na zasadach określonych w umowie zawartej między wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta) a rodzicami, opiekunami lub opiekunami prawnymi.

W roku 2020 zawarto z rodzicami lub opiekunami prawnymi 215 umów na zwrot kosztów dojazdu uczniów z niepełnosprawnościami do przedszkoli, szkół i placówek oświatowych Miasta Białegostoku oraz 6 umów na zwrot kosztów dowozu uczniów poza Białystok.

II. PRIORYTETY DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

1. Kształtowanie świadomości społecznej związanej z problematyką osób niepełnosprawnych

Warunkiem skuteczności wszelkich działań zmierzających do stworzenia równych szans osobom z niepełnosprawnościami jest uświadomienie każdemu obywatelowi istoty niepełnosprawności, jej przyczyn i barier, na jakie napotyka osoba z niepełnosprawnością w codziennym funkcjonowaniu.

Celem jest uświadomienie społeczeństwu, że niepełnosprawność nie może być rozumiana tylko jako skutek choroby czy urazu pojedynczej osoby, lecz także jest ona rezultatem barier, na jakie napotykają te osoby w codziennym życiu.

Świadomość niepełnosprawności to wiedza na jej temat, walka ze stereotypami oraz informowanie o metodach aktywnego wsparcia tej grupy społecznej, w celu stworzenia jej jak najbardziej optymalnych warunków do uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym.

Jest to podejście wymagające zaangażowania zarówno ze strony społeczeństwa, służb publicznych i organizacji pozarządowych oraz samych osób z niepełnosprawnościami.

Zadania:

- 1) prowadzenie działań informacyjnych podnoszących świadomość osób z niepełnosprawnościami :
 - prowadzenie informatora miejskiego dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin;
- 2) prowadzenie analiz dotyczących środowiska osób z niepełnosprawnościami:
 - prowadzenie bazy danych dotyczącej dostępności budynków użyteczności publicznej – obiektów sportowych, placówek edukacyjnych, kulturalnych i zdrowotnych,
 - prowadzenie badań dotyczących potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
- 3) kształtowanie świadomości społecznej na temat osób z niepełnosprawnościami:
 - prowadzenie kampanii społecznych i informacyjnych,
 - organizacja konferencji i seminariów.

Zakładane rezultaty:

- 1) prowadzenie strony internetowej – miejskiego informatora dla osób niepełnosprawnych,
- 2) zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnościami do informacji,
- 3) zmiana postaw społecznych w stosunku do środowiska osób z niepełnosprawnościami.

Priorytet	Zadania	Wskaźniki rezultatu
Kształtowanie świadomości społecznej związanej z problematyką osób z niepełnosprawnościami	Prowadzenie działań informacyjnych podnoszących świadomość osób z niepełnosprawnościami	- liczba działań służących podnoszeniu świadomości osób z niepełnosprawnościami w zakresie przysługujących im praw i obowiązków
	Prowadzenie analiz dotyczących środowiska osób z niepełnosprawnościami	- liczba działań służących podniesieniu świadomości mieszkańców Białegostoku w zakresie problematyki osób z niepełnosprawnościami
	Kształtowanie świadomości społecznej na temat osób z niepełnosprawnościami	

Realizatorzy: Pełnomocnik Prezydenta Miasta Białegostoku ds. Równego Traktowania, Urząd Miejski w Białymstoku: Departament Spraw Społecznych, Departament Edukacji, Zarząd Dróg Miejskich, Departament Inwestycji, Zarząd Białostockiej Komunikacji Miejskiej, Departament Kultury, Promocji i Sportu, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku, Centrum Aktywności Społecznej

Źródła finansowania: budżet Miasta Białegostoku, środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze unijne, budżet państwa.

2. Przeciwdziałanie marginalizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami

Praca jest najskuteczniejszym środkiem pełnej (lecniczej, zawodowej i społecznej) rehabilitacji. Pozwala ona osobom z niepełnosprawnościami doskonalić się, podnosić kwalifikacje

a także jest źródłem dochodów służących zaspokojeniu potrzeb własnych i rodziny.

Przy podejmowaniu działań na rzecz ograniczenia bezrobocia wśród tej grupy bezrobotnych i poszukujących pracy należy brać pod uwagę następujące założenia:

1. Każda osoba z niepełnosprawnością pomimo swoich ograniczeń zachowuje określoną sprawność i dyspozycję, która po zidentyfikowaniu staje się podstawą umożliwiającą podjęcie szkolenia zawodowego a następnie pracy zarobkowej.
2. Żadna praca nie wymaga od osoby, która ją wykonuje zaangażowania wszystkich jej sprawności zarówno fizycznych jak i psychicznych. Wzrastające ogólne bezrobocie

dotyczy w szczególności osób o ograniczonej zdolności wykonywania pracy powodując obniżenie kondycji psychofizycznej i poziomu życia tej populacji.

Pozostawanie bez pracy wywołuje u osób bezrobotnych a w szczególności niepełnosprawnych szereg negatywnych skutków psychologicznych i społecznych. Wpływa na poczucie braku własnej wartości i akceptacji, a w konsekwencji rezygnacji i braku chęci działania na rzecz poprawy własnej sytuacji życiowej.

Niezbędne zatem jest podejmowanie wszelkich działań szczególnie w dziedzinie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Wszelkie inicjatywy podejmowane w tym zakresie powinny również uwzględniać prawa przysługujące osobom z niepełnosprawnościami.

Zadania:

1) Zatrudnianie i rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami:

- pośrednictwo pracy, doradztwo zawodowe oraz szkolenia osób z niepełnosprawnościami,
- przyznawanie osobom z niepełnosprawnościami jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo działalności w formie spółdzielni socjalnej,
- zwrot pracodawcom kosztów wyposażenia stanowiska pracy osobie z niepełnosprawnością,
- edukacja osób z niepełnosprawnościami w zakresie poruszania się po rynku pracy,
- aktywizacja osób z niepełnosprawnościami bezrobotnych i poszukujących pracy w ramach subsydiowanych form zatrudnienia,
- wsparcie osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy poprzez zatrudnienie wspomagane.

2) Promocja zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami:

- współpraca z pracodawcami w zakresie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami,
- promowanie korzyści wynikających z zatrudniania osób z niepełnosprawnościami.

Zakładane rezultaty:

- 1) Zwiększenie dostępu do informacji na temat możliwości aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami;
- 2) Większa efektywność form rehabilitacji zawodowej przygotowującej do podjęcia pracy na otwartym rynku pracy;
- 3) Większy dostęp osób z niepełnosprawnościami do szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe, doradztwa zawodowego, pośrednictwa pracy oraz staży zawodowych;
- 4) Zwiększenie świadomości pracodawców w zakresie możliwości i form zatrudniania osób z niepełnosprawnością,

5) zwiększenie możliwości podejmowania pracy przez osoby z niepełnosprawnością na otwartym rynku pracy.

Priorytet	Zadania	Wskaźniki rezultatu
Przeciwdziałanie marginalizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami	Zatrudnianie i rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami	<ul style="list-style-type: none"> - liczba ofert pracy - liczba przeprowadzonych szkoleń - liczba osób korzystających z subsydiowanych form zatrudnienia - liczba osób korzystających z porad - liczba osób korzystających z różnych form wsparcia zatrudnienia - liczba zawartych umów
	Promocja zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami	- liczba odbytych spotkań służących aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych

Realizatorzy: Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku (Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej), Departament Spraw Społecznych, organizacje pozarządowe

Źródła finansowania: budżet Miasta Białegostoku, środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze unijne, budżet państwa.

3. Dostosowanie przestrzeni miejskiej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

Przestrzeń publiczna koncentruje życie lokalnych społeczności a od jej ukształtowania zależy jakość życia jej mieszkańców. Wspólna przestrzeń zwiększa szanse na integrację i rozwój więzi społecznych. Przyjazna przestrzeń publiczna to taka, w której chętnie przebywamy, i w której czujemy się bezpiecznie. Dla osób z niepełnosprawnościami przestrzenią przyjazną jest dodatkowo przestrzeń pozbawiona barier architektonicznych i gwarantująca bezpieczne poruszanie się.

Niemożliwość korzystania przez osoby z niepełnosprawnościami z dostępnych innym dóbr publicznych i infrastruktury społecznej rodzi poczucie niesprawiedliwości i wyobcowania. Wszelkiego rodzaju utrudnienia występujące w budynkach użyteczności publicznej i ich okolicach, a także w funkcjonującej przestrzeni publicznej, uniemożliwiające lub utrudniające swobodę ruchu osobom z niepełnosprawnościami ograniczają aktywność tych osób i powodują ich izolację. Dlatego też umożliwienie powszechnego dostępu do

wspomnianych miejsc konieczne jest nie tylko z uwagi na konstytucyjne prawo osób z niepełnosprawnościami do równego traktowania, ale powinno stać się motywacją do zmiany sposobu życia. Osoby z niepełnosprawnościami powinny mieć możliwość korzystania z przestrzeni życiowej, sięgania po dobra społeczne, nawiązywania kontaktów z innymi.

Powszechny dostęp do obiektów znajdujących się w przestrzeni publicznej gwarantuje zatem osobom z niepełnosprawnościami równoprawne korzystanie ze swoich praw obywatelskich, dlatego też istotnym elementem jest stworzenie standardów współpracy ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami przy tworzeniu projektów budowlanych oraz planów zagospodarowania przestrzennego, aby zapewnić tę dostępność już na etapie projektowym.

Przyjazna przestrzeń publiczna to nie tylko dostosowane obiekty użyteczności publicznej (w tym edukacyjne), ale również polityka transportowa Miasta tj. transport miejski, a zatem dostosowana do potrzeb osób z różnymi dysfunkcjami komunikacja miejska, w tym infrastruktura przystankowa oraz organizowany przez Miasto Białystok transport osób z niepełnosprawnościami uwzględniający indywidulane potrzeby tej grupy mieszkańców Miasta.

Zadania:

1) Dostosowanie infrastruktury miejskiej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami:

- propagowanie idei projektowania uniwersalnego,
- likwidacja barier architektonicznych w placówkach edukacyjnych,
- likwidacja barier architektonicznych w miejskich obiektach sportowych,
- likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej będących własnością Miasta,
- likwidacja barier architektonicznych w gminnych lokalach użytkowych i mieszkalnych zarządzanych przez Zarząd Mienia Komunalnego,
- budowa lub remont (przebudowa) budynków mieszkalnych i użytkowych bez barier architektonicznych,
- wyznaczanie miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych.

2) Polityka transportowa Miasta:

- dostosowanie środków miejskiego transportu zbiorowego do przewozu osób z różnymi ograniczeniami sprawności,
- dostosowanie przystanków komunikacji miejskiej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- realizacja usług transportowych w systemie mikrobusowym dla osób z niepełnosprawnościami.

Zakładane rezultaty:

- 1) Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej dla osób z niepełnosprawnościami.
- 2) Podniesienie świadomości inwestorów na temat dostępności do potrzeb osób z niepełnosprawnością obiektów użyteczności publicznej.
- 3) Dostosowanie transportu i jego infrastruktury do obsługi osób z niepełnosprawnościami.

Priorytet	Zadania	Wskaźniki rezultatu
Dostosowanie przestrzeni miejskiej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Dostosowanie infrastruktury miejskiej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	<ul style="list-style-type: none">- liczba wykonanych remontów i inwestycji- liczba lokali mieszkalnych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami- liczba lokali użytkowych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami- liczba wyznaczonych miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnościami
	Polityka transportowa Miasta	<ul style="list-style-type: none">- liczba i odsetek środków miejskiego transportu zbiorowego do przewozu osób z różnymi ograniczeniami sprawności- liczba i odsetek przystanków komunikacji miejskiej dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami- liczba zrealizowanych usług transportowych w systemie mikrobusowym

Realizatorzy: Pełnomocnik Prezydenta Miasta Białegostoku ds. Równego Traktowania, Urząd Miejski w Białymstoku: Departament Spraw Społecznych, Departament Edukacji, Zarząd Dróg Miejskich, Departament Inwestycji, Zarząd Białostockiej Komunikacji Miejskiej, Zarząd Mienia Komunalnego.

Źródła finansowania: budżet Miasta Białegostoku, środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze unijne, budżet państwa.

4. Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwa w życiu społecznym i realizowana jest przede wszystkim przez wyrabianie zaradności osobistej oraz pobudzanie aktywności społecznej osoby z niepełnosprawnościami. Pełne włączenie osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne jest utrudnione przez występowanie różnego rodzaju barier ograniczających społeczne funkcjonowanie osób z niepełnosprawnością, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się oraz w dostępie do informacji. Integracji z osobami z niepełnosprawnościami nie sprzyjają wciąż występujące w społeczeństwie bariery mentalne. Brak kontaktów z osobami z niepełnosprawnościami jak i rzetelnej wiedzy na temat niepełnosprawności prowadzi do niewłaściwych postaw i zachowań.

Realizacja procesu rehabilitacji społecznej wymaga zaangażowania ze strony społeczeństwa oraz samych osób z niepełnosprawnościami. Osoby z niepełnosprawnościami muszą bowiem przystosować się do wymogów życia społecznego poprzez opanowanie umiejętności funkcjonowania w sytuacjach społecznych, społeczeństwo natomiast powinno likwidować wszelkie bariery utrudniające włączanie się osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne. Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami w zakresie rehabilitacji społecznej i integracji ze środowiskiem powinny być również skoncentrowane na przeciwdziałaniu dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami oraz podnoszeniu wizerunku tych osób jako aktywnych i pełnoprawnych członków społeczeństwa.

Zadanie:

1) Rozwijanie umiejętności społecznych i poprawa psychofizycznej sprawności osób z niepełnosprawnościami:

- dofinansowanie działalności warsztatów terapii zajęciowej,
- dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych,
- dofinansowanie działalności mieszkań wspomaganych, adaptacyjnych oraz chronionych-treningowych dla osób z niepełnosprawnościami,
- dofinansowanie imprez sportowych, kulturalnych i rekreacyjnych,
- dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika,
- realizacja usług Asystenta Osoby Niepełnosprawnej,

- dofinansowanie prowadzenia wolontariatu dla osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie placówek wspierających dla niepełnosprawnych dzieci, młodzieży i osób dorosłych,
- wydawanie kart parkingowych dla osób z niepełnosprawnościami i placówek,
- wydawanie legitymacji osobom z niepełnosprawnościami uprawniających do korzystania z ulg i uprawnień.

Zakładane rezultaty:

- 1) Rozszerzenie i zwiększenie dostępności form pomocy społecznej kierowanych do osób z niepełnosprawnościami.
- 2) Poprawa jakości funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami w społeczeństwie.
- 3) Podniesienie efektywności i jakości realizowanych zadań w oparciu o obowiązujący system prawny.

Priorytet	Zadanie	Wskaźniki rezultatu
Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami	Rozwijanie umiejętności społecznych i poprawa sprawności psychofizycznej osób z niepełnosprawnościami	<ul style="list-style-type: none"> - liczba placówek zapewniających wsparcie osobom z niepełnosprawnościami - liczba działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami - liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z różnych form wsparcia

Realizatorzy: Pełnomocnik Prezydenta Miasta Białegostoku ds. Równego Traktowania, Departament Spraw Społecznych, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku, Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Białymstoku, organizacje pozarządowe

Źródła finansowania: budżet Miasta Białegostoku, środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze unijne, budżet państwa

5. Integracja społeczna osób z niepełnosprawnościami

Zagadnienie integracji społecznej osób z niepełnosprawnością jest złożonym procesem, zaś działania w tym zakresie powinny zmierzać ku wzrostowi uczestnictwa tych osób w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym, poprzez szereg inicjatyw wspomagających

i aktywizujących zarówno same osoby z niepełnosprawnościami, jak też ich otoczenie. Pełna integracja osób z niepełnosprawnościami wymaga zniesienia wszelkich barier m.in. edukacyjnych, społecznych, architektonicznych oraz technicznych i w komunikowaniu się celem umożliwienia tej grupie mieszkańców Białegostoku prowadzenia w miarę normalnego i aktywnego życia społecznego.

Edukacja odgrywa bardzo ważną rolę w integracji społecznej. Dzieci z niepełnosprawnościami uczące się w szkołach ze swoimi pełnosprawnymi rówieśnikami w większym stopniu rozwijają swoje umiejętności społeczne potrzebne w codziennym życiu.

Kształcenie specjalne jest jednym z elementów stwarzających warunki do integracji osób z niepełnosprawnościami. Jego istotą jest zapewnienie uczniom z niepełnosprawnościami, których możliwości są ograniczone przez czynniki biologiczne, schorzenia zdrowotne warunków do realizacji wychowania przedszkolnego i obowiązku szkolnego w sposób dostosowany do tempa ich rozwoju, warunków fizycznych, emocjonalnych. Zgodnie z przepisami prawa oświatowego każdemu dziecku ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi tworzy się warunki niezbędne do rozwoju, dostosowując treści, metody i organizację nauczania do możliwości psychofizycznych dziecka oraz zapewnia możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Kształcenie specjalne może być prowadzone w formie wychowania przedszkolnego/nauki w przedszkolach/szkołach ogólnodostępnych, integracyjnych lub specjalnych, w zależności od potrzeb dziecka i wyboru rodziców.

W celu zapewnienia właściwej realizacji zaleceń poradni psychologiczno – pedagogicznych określonych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego, w przedszkolach, szkołach i poradniach psychologiczno-pedagogicznych zatrudnieni są specjaliści.

Jedną z form kształcenia dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły jest indywidualne nauczanie / obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne.

Obowiązkiem gminy jest zapewnienie uczniom z niepełnosprawnościami bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższej szkoły podstawowej lub ośrodka umożliwiającego realizację obowiązku szkolnego lub zwrot kosztu przejazdu ucznia i opiekuna środkami komunikacji publicznej, jeżeli dowożenie zapewniają rodzice.

W przedszkolach, szkołach podstawowych, a także poradniach psychologiczno-pedagogicznych organizowane są zajęcia z zakresu wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w celu pobudzania psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka, od chwili wykrycia

niepełnosprawności do czasu podjęcia nauki w szkole, prowadzone bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną.

Jednym z podstawowych warunków optymalnego wsparcia dziecka z niepełnosprawnościami i jego rodziny jest wiedza i zaangażowanie nauczycieli, którzy przy pomocy odpowiednich środków i metod dostosowanych do potrzeb konkretnego ucznia wspierać będą jego edukację i rozwój. Niezwykle istotne zatem jest wspieranie metodyczne nauczycieli, zwłaszcza pracujących z uczniami z orzeczoną niepełnosprawnością w szkołach ogólnodostępnych oraz podnoszenie ich kwalifikacji w zakresie form i metod pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Zadania:

1) Realizacja przedsięwzięć integracyjnych:

- działania miejskich instytucji kultury w zakresie problematyki osób z niepełnosprawnościami,
- organizacja imprez integracyjnych, promocja osiągnięć osób z niepełnosprawnościami.

2) Sport osób z niepełnosprawnościami:

- dofinansowanie imprez sportowo – rekreacyjnych o charakterze integracyjnym.

3) Edukacja specjalna i integracyjna:

- zapewnianie warunków realizacji kształcenia specjalnego w przedszkolach i szkołach, w tym ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych,
- zapewnianie warunków realizacji indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i nauczania indywidualnego dzieci i młodzieży,
- zapewnianie uczniom z niepełnosprawnościami bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższej szkoły lub ośrodka,
- zapewnianie warunków organizowania zespołów wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka w przedszkolach, szkołach i poradniach psychologiczno-pedagogicznych,
- działania służące podniesieniu kompetencji kadry pedagogicznej, w tym dyrektorów, nauczycieli i specjalistów w zakresie form i metod pracy z wychowankiem / uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
- zapewnianie pomocy doradców zawodowych dla uczniów z niepełnosprawnościami i rodziców w zakresie wyboru typu szkoły i ukierunkowania zawodowego,
- współpraca jednostek oświatowych zaangażowanych w pomoc specjalistyczną dziecku w zakresie ujednolicenia oddziaływań terapeutycznych,
- zapewnianie warunków realizacji edukacji włączającej,

- podejmowanie działań na rzecz zwiększenia oferty zajęć pozalekcyjnych uczniom z niepełnosprawnościami, w tym oferta realizacji programów edukacyjno – wychowawczych służących integracji społecznej uczniów z niepełnosprawnościami.

Zakładane rezultaty:

- 1) Zwiększenie liczby osób z niepełnosprawnościami biorących udział w przedsięwzięciach integracyjnych.
- 2) Zapewnienie wszystkim dzieciom i młodzieży posiadającym orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego miejsca realizacji wychowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki, zgodnie z preferencją rodzica (opiekuna prawnego), pełnoletniego ucznia.
- 3) Objęcie wszystkich wychowanków i uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego odpowiednią formą pomocy, stosownie do zaleceń wskazanych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, zajęcia rewalidacyjne i pomoc psychologiczno – pedagogiczna.
- 4) Objęcie wszystkich wychowanków i uczniów posiadających opinię o potrzebie nauczania indywidualnego / indywidualnego rocznego przygotowania przedszkolnego lub wczesnego wspomagania rozwoju dziecka odpowiednią formą pomocy.
- 5) Zwiększenie kompetencji kadry pedagogicznej w zakresie pracy z dzieckiem z niepełnosprawnością.
- 6) Zwiększenie liczby uczniów z niepełnosprawnościami korzystających z zajęć pozalekcyjnych, będących odbiorcami projektów edukacyjno – wychowawczych.

Priorytet	Zadania	Wskaźniki rezultatu
Integracja społeczna osób z niepełnosprawnościami	Realizacja przedsięwzięć integracyjnych	- liczba przedsięwzięć skierowanych do środowiska osób z niepełnosprawnościami - ilość osób z niepełnosprawnościami korzystających z tej formy integracji
	Sport osób z niepełnosprawnościami	- liczba imprez integracyjnych, - ilość osób z niepełnosprawnością biorących w nich udział
	Edukacja dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami	- liczba placówek edukacyjnych i dzieci z

		<p>niepełnosprawnością korzystających z kształcenia specjalnego, objętych nauczaniem indywidualnym, indywidualnym rocznym przygotowaniem przedszkolnym, wczesnym wspomaganiem rozwoju dziecka</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba podjętych działań służących podniesieniu kompetencji kadry pedagogicznej w zakresie pracy z wychowankiem/ucznem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - liczba udzielonych porad/działań doradców zawodowych w zakresie poradnictwa uczniom z niepełnosprawnością - liczba przypadków nawiązanej współpracy w celu ujednolicenia oddziaływań terapeutycznych wobec danego dziecka - liczba dzieci/uczniów z niepełnosprawnościami realizujących wychowanie przedszkolne/obowiązek szkolny w oddziale ogólnodostępnym - liczba uczniów z niepełnosprawnościami uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych, będących odbiorcami projektów edukacyjno – wychowawczych
--	--	--

Realizatorzy: Pełnomocnik Prezydenta Miasta Białegostoku ds. Równego Traktowania, Departament Spraw Społecznych, Departament Edukacji, Departament Kultury, Promocji i Sportu, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku, organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: budżet Miasta Białegostoku, środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, budżet państwa.

6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami

Aktywna działalność organizacji pozarządowych jest istotną cechą społeczeństwa obywatelskiego oraz elementem spajającym i aktywizującym społeczność lokalną. Organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego skupiają w swoich szeregach najaktywniejszych i najbardziej wrażliwych na sprawy społeczne mieszkańców. Do budowania partnerstwa istotne znaczenie ma zarówno wymiana doświadczeń między organizacjami, które mają wieloletnie doświadczenie w działaniach na rzecz osób z niepełnosprawnościami, jak i ich współpraca z sektorem publicznym, a w szczególności między organami samorządu terytorialnego. Rozległość zadań, w które angażują się organizacje, ich społeczny charakter oraz wysoki poziom realizowanych zadań powodują, że są postrzegane jako cenny partner samorządu lokalnego. Dostrzegając ich wartość należy uznać za istotny ich wpływ na poprawę jakości funkcjonowania środowiska osób z niepełnosprawnościami w Mieście.

Zadania:

- 1) Wspieranie i powierzanie zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe na rzecz środowiska osób z niepełnosprawnościami.
- 2) Udzielanie wsparcia organizacjom pozarządowym w trybie pozakonkursowym.
- 3) Udzielanie rekomendacji organizacjom pozarządowym współpracującym z Miastem.
- 4) Działalność Miejskiej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych:
- opiniowanie projektów lokalnych aktów prawnych na rzecz osób niepełnosprawnych.

Zakładane rezultaty:

- 1) Zintensyfikowanie działań organizacji pozarządowych w środowisku osób z niepełnosprawnościami.
- 2) Promowanie działań zmierzających do szeroko rozumianej integracji osób z niepełnosprawnościami.
- 3) Koordynacja i korelacja działań organizacji pozarządowych działających w środowisku osób z niepełnosprawnościami.

Priorytet	Zadania	Wskaźniki rezultatu
Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Wspieranie i powierzanie zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe na rzecz środowiska osób z niepełnosprawnościami	- liczba projektów złożonych w ramach konkursów i zadań zleczanych - liczba organizacji, które otrzymały wsparcie Miasta

	Udzielanie wsparcia organizacjom pozarządowym w trybie pozakonkursowym	- liczba organizacji, które uzyskały wsparcie
	Udzielanie rekomendacji organizacjom pozarządowym współpracującym z Miastem	- liczba udzielonych rekomendacji
	Działalność Miejskiej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych	- liczba podjętych uchwał

Realizatorzy: Pełnomocnik Prezydenta Miasta Białegostoku ds. Równego Traktowania, Departament Spraw Społecznych, Departament Edukacji, Departament Kultury, Promocji i Sportu, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku, organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: budżet Miasta Białegostoku, środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze unijne, budżet państwa.

7. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb

Rodziny, w skład których wchodzi osoba z niepełnosprawnością lub samotne osoby z niepełnosprawnościami częściej niż inne znajdują się w trudnych sytuacjach życiowych. Pogorszenie sytuacji życiowej związane jest często z koniecznością rezygnacji z pracy, koniecznością zapewnienia opieki osobie z niepełnosprawnością, ponoszeniem kosztów na zakup leków czy podjęcie rehabilitacji. Wyrównanie szans osób z niepełnosprawnościami w dążeniu do godnego życia wymaga zapewnienia tym osobom jak i ich rodzinom wsparcia materialnego, socjalnego oraz psychologicznego.

Działania podejmowane na rzecz rodzin, w których żyją osoby z niepełnosprawnościami powinny być zróżnicowane. Inaczej bowiem kształtują się potrzeby samotnych osób z niepełnosprawnościami niż potrzeby rodzin opiekujących się niepełnosprawnym członkiem rodziny. Innego rodzaju pomocy oczekują rodzice wychowujący dzieci z niepełnosprawnościami a innej pomocy potrzebują niepełnosprawni rodzice wychowujący dzieci zdrowe. Osobom z niepełnosprawnościami, którym nie można zapewnić opieki i wychowania w środowisku rodzinnym, należy zapewnić wsparcie w domach pomocy społecznej, w placówkach opiekuńczo – wychowawczych oraz w specjalistycznych rodzinach zastępczych.

Zadania:

- 1) Zlecanie i koordynacja realizacji usług opiekuńczych:
 - świadczenie usług opiekuńczych,

- świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnościami.

2) Udzielanie świadczeń z pomocy społecznej osobom z niepełnosprawnościami i ich rodzinom:

- udzielanie pomocy pieniężnej i niepieniężnej osobom z niepełnosprawnościami,

- zapewnienie całodobowej opieki osobom z niepełnosprawnościami,

- pomoc w formie poradnictwa specjalistycznego świadczonego przez prawników i psychologów.

3) Prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

4) Pozyskiwanie i koordynacja pracy wolontariuszy pomagających osobom z niepełnosprawnościami.

5) świadczenie usług asystenta osoby niepełnosprawnej.

6) świadczenie usług opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami.

Zakładane rezultaty:

1) Poprawa jakości funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.

2) Umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami efektywnego funkcjonowania w środowisku.

3) Zapewnienie ciągłości finansowania całodobowej opieki stacjonarnej, skierowanej do osób z niepełnosprawnościami.

Priorytet	Zadania	Wskaźniki rezultatu
Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb	Zlecanie i koordynacja realizacji usług opiekuńczych	- liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych
	Udzielanie świadczeń z pomocy społecznej osobom z niepełnosprawnościami i ich rodzinom	- liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej
	Prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi	- liczba podjętych inicjatyw na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi
	Pozyskiwanie i koordynacja pracy wolontariuszy	- liczba wolontariuszy pomagających osobom z niepełnosprawnościami

	pomagających osobom z niepełnosprawnością	
	Udzielanie świadczeń usługi asystenta osoby niepełnosprawnej	- liczba asystentów osoby niepełnosprawnej - liczba osób korzystających z usług asystenta osoby niepełnosprawnej
	Udzielanie świadczeń usługi opieki wytechnieniowej dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami	- liczba opiekunów osób niepełnosprawnych korzystających z opieki wytechnieniowej

Realizatorzy: Pełnomocnik Prezydenta Miasta Białegostoku ds. Równego Traktowania, Departament Spraw Społecznych, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku, organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: budżet Miasta Białegostoku, środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze unijne, budżet państwa

III. WDRAŻANIE I MONITORING PROGRAMU

„Miejski program działań na rzecz rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz przestrzegania praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021 – 2025” jest dokumentem perspektywicznym, którego założeniem jest nakreślenie kierunków działań Miasta Białystok w obszarze szeroko rozumianej problematyki osób z niepełnosprawnościami mieszkających w Białymstoku.

Priorytety i zadania wymienione w Programie realizowane powinny być w ścisłej współpracy podmiotów publicznych jak i organizacji pozarządowych.

Skuteczność jego realizacji wymaga:

- konsekwentnego wdrażania w życie zaplanowanych zadań,
- aktywnych działań na rzecz pozyskiwania dodatkowych środków finansowych (tj. ze źródeł innych niż budżet Miasta Białegostoku),
- uświadomienia społeczności lokalnej znaczenia realizacji podejmowanych przedsięwzięć dla osób z niepełnosprawnościami.

Warunkiem skuteczności działań na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców Miasta jest ich ciągle monitorowanie i ocena poziomu ich realizacji.

Monitoring będzie służył diagnozowaniu i ocenie stopnia realizacji wyznaczonych priorytetów i zadań poprzez regularne zbieranie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania.

Zgodnie z zapisami art. 35 a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573) będzie przedstawiana Wojewodzie Podlaskiemu roczna informacja z realizacji Programu w poszczególnych latach.

PREZYDENT MIASTA

dr hab. Tadeusz Truskolaski

